

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SØNDERJYDSK MAANEDSSKRIFT

UDGIVET AF
HISTORISK SAMFUND FOR SØNDERJYLLAND

VED
CL. ESKILDSEN OG H. LAUSTEN-THOMSEN

INDHOLD:

1. *M. H. Nielsen*: Da Bønderne i Rødding slog sig |sammen mod Tyvene.
2. *Andreas Bach*: Hvor Stenene taler.
3. Skatteforhold i gamle Dage.

Nr. 3. 13. Aarg.

1. Sept. 1936.

Sønderjyllands Krediforening

Haderslev

Vejen Trælasthanvel A/s

leverer alt i Trælasthanvel, Krydsfiner, amerik. Eg „Insulite“ og andre Bygningsartikler
Eget Savværk, Pakkasefabrik, dansk Gran og Eg, samt Stoletræ

VEJEN TRÆLÅSTHÅNDEL A/s Telef. 47

GRAM

KØLEANLÆG

for ethvert Formaal

Brødrene Gram A/s
VOJENS.

Køb dansk Arbejde!

Det danske Gødning-Kompagni A/s

København

Nykøbing F., Odense, Aalborg, Struer, Aarhus, Esbjerg, Sønderborg

Ældste og største
Gødningforretning
i Danmark

Eneste Fabrikanten
af Superfosfat
her i Landet.

Salgskontor for Danmark for

A/S Dansk Svovlsyre- & Superphosphat-Fabrik

Støt dansk Industri

Aktieselskabet

Nordiske Kabel- og Traadfabriker

København F.

KABELVÆRK • TRAADVÆRK • VALSEVÆRK

N. MIKKELSEN SØRENSEN

Murermester og Entreprenør

Ndr. Fasanvej 217 Tlf. C. 4520, Taga 1700 og 1717
KØBENHAVN

H. Rasmussen & Co.

Aktieselskab.

Frederiksgade 37-39. Telf. 59.

Odense.

Jernstøberier.

Gummistøvler

De Forenede Teglværker

Akts. ved Aarhus Akts.

Kontor: Parkallé 15,
Telf. 644. Aarhus. Telf. 6444.

Facadesten, Tagsten, Radial-
sten, glass. Tagsten
og Mursten.

Graasten Bank A/s

Kontortid 9-12 & 2-5
Lørdag 9-1

GRAASTEN

Spare- og Laanekassen i Aarhus.

St. Torv 6. Aarhus. Telf. 101

Kontortid: 10-1 og 3-6.

Forlang **Gulvtæpper**

fra

Sønderjydske Tæppefabrik

A. R. KJÆRBY

Højer

Vejen Sparekasse.

Kontortid 10-12 og 2-4.

VEJEN.

A/s *Det Nordiske
Kamgarnspinderi,
Sønderborg.*

Spare- & Laanekassen
for Kolding By og Omegn

Stiftet 1856

Reservefond ca. 1½ Million

Kuranstalten

Gl. Skovridergaard

Silkeborg - Tlf. 514 og 515

Overlæge V. STARCKE
træffes pers. Tlf. 514: 11-12.
Tlf. 156: 2-3.

Forlang Prospekt.

Dampmøllen Viktoria

Aktieselskab

ODENSE

AKTIESELSKABET

Svendborg

Øxenbjerg

Dampmølle

Svendborg.

Sønderjydske Teglindustri

Nordre Fasanvej 217

Telf. C. 4520 - Taga 1700 -
Taga 1717 - København N.

Facadesten, flammede Sten,

Tagsten, grønne
Alle Bygningsartikler

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

DA BØNDERNE I RØDDING SLOG SIG SAMMEN MOD TYVENE

Af M. H. NIELSEN

I.

I Aarene 1808—12 udkom der en »Beskrivelse over Agerdyrknin- gens Tilstand i Nørre-Jylland«. Værket, der var paa tre tykke Bind, var skrevet af daværende Professor i Landøkonomi ved Københavns Universitet Gr. Begtrup. Det indledes med en Beskrivelse af Ribe Amt paa 214 Sider. Af de 71 Paragraffer, Beskrivelsen er delt i, er der en enkelt, som vedrører Rødding Sogn. Det kunde synes underligt, da nævnte Sogn formentlig hører til Haderslev Amt i Sønderjylland. Det maa imidlertid huskes, at der i Tiden før 1864 i mange Sogne sønden Aa fandtes Jord, som hørte under Nørrejylland og Ribe Amt — de saakaldte nørrejydske eller kongerigske Enklaver. Det var for en stor Del Gods, der i Middelalderen havde været knyttet til forskellige kirkelige Stiftelser i Ribe. Af Rødding Sogns 5986 Tønder Land hørte de 278 under Kongeriget. De var i 1864 delt mellem 3 Gaarde, en Kro og 5 Huse, der alle hørte til Rødding By.¹⁾ Vi maa heri søge Forfatterens Berettigelse til at omtale Forhold fra Rødding Sogn i en Beskrivelse af Nørrejylland.

Det, der her har taget Forfatterens Opmærksomhed fangen, er en »Bykontrakt mod Tyveri«. Desværre gengiver han kun Udtog af Kontrakten. Originalen er det ikke lykkedes at opspore. Den har antagelig været indført i Frøs Herreds Retsprotokol fra 1794, men den synes at være forsvundet. Vi maa da nøjes med Udtoget hos Begtrup (Side 155 f.), der sikkert har medtaget Hovedindholdet. Vi gengiver den nævnte Paragraf helt:

Bycontract mod Tyveri.

I Rødding Sogn i den melerede Jurisdiktion haves en Bycontract mod Tyveri. Deres Forening lyder saaledes i Udtog: Mellem Rødding Sogns samtlige Beboere er oprettet en Forening angaaende bortstjaalne Heste, Kreaturer og Løsoere, dels til Opsøgning af det bortkomne, dels til Skadeserstatning.

1.

Enhver Mands Heste mærkes aarlig med Rødding Byes Brændemærke paa det venstre Laar og den venstre Forhov. Bortkommer en slig mærket

¹⁾ J. P. Trap: Hertugd. Slesvig 64—65. Rødding Højskole ejer en af de tre Gaarde.

Hest af Interessentskabets, enten paa Marken eller i Stalden, er Ejeren pligtig til at søge efter det i en Dag. Findes Hesten ikke, tilkjendegiver Ejeren det strax overalt, og hver Mand er pligtig til, under Straf af 2 Rd., een til den Skadelidende og een til Sognets Fattige, enten selv, eller ved en Kærl paa egen Bekostning, at lade søge efter Hesten i fire Dage og Nætter. Skulde Hesten ikke findes, da taxeres den af Ejersens tvende nærmeste Naboer, og den Skadelidende erholder de Totriedele af Hestens Værd, som udbetales ham efter en lige Deling inden 3 Ugers Forløb af Interessentskabet. De som udeblive med Betalingen underkaste sig en Mulct af 3 Skl. lybsk, indtil Betalingen skeer.

2.

Køer, Stude eller Quier brændes med Byens Mærke paa det venstre Horn, skulde de bortkomme, forholdes med dem som med Heste.

3.

Med andre mindre Kreaturer og Løvsøre er følgende at iagttage: Naar Sligt bortstjæles, har Ejeren det straks at tilkjendegive for Sognefogden og 6 Mænd. Disse er pligtige til uden Henstand, under Mulct af 24 Lsk. til den Skadelidende og 24 Lsk. til Sognets Fattigkasse, som betales inden 14 Dage, og i Mangel deraf daglig Execution af 2 Lsk., at gjøre Søgning Huus fra Huus i hele Sognet under Sognefogdens Bestyrelse, indtil det Bortstjaalne findes, og af Ejeren vedkjendes, som af den Aarsag medfølger, men erholdes ingen Erstatning, om det Bortkomne ikke findes. Denne Huussøgning underkaster sig Interessentskabet ikke alene selv, men ogsaa de som boe i deres Gaarde og Huse, med Inderster og Huusfolk. Ved Huslejen betydes det dem, at de maa lade sig underkaste denne Undersøgelse.

4.

Dersom nogen beviisligen heri begaaer Sviig, saasom at bringe eller lade henbringe noget af sit Ejende, afstraffes han saaledes som de kongelige Lovs byde for Hestetyveri.

Da vi undertegnede ønske som Interessenter, at denne Forening maa gjælde ikke alene i vor Tid, men ogsaa i vores Efterkommeres Tid, ombedes de kongl. Herredsbetjente til Vitterlighed at ratificere, samt protocollere Foreningen.

Rødding d. 11. Octbr. 1794.

Til Vitterligheds
Arbo. Koppborg¹⁾

Mændenes Navne
N. N. N. N. N.

II. Tyves Paagribelse.

Det er klart nok, at denne Bykontrakt stærkt har interesseret Forfatteren. Han synes da heller ikke at være stødt paa noget lignende i hele det øvrige Nørrejylland. Det maa dog straks siges, at de af Bønderne i Rødding 1794 trufne Foranstaltninger til gensidig Hjælp ved Fremskaffelse af Tyvekoster ikke er noget absolut nyt.

1) J. O. Arbo var Herredsfoged i Frøs og Kalvslund Herreder 1791—98. Jacob Kloppborg var omkring ved 1790 bleven Tingskriver her.

I de gamle Landsbylove, der i Markfællesskabets Tid havde spillet saa stor Rolle, finder vi jævnlig tilsvarende Bestemmelser. Nogle Eksempler skal nævnes. Vi begynder med en sjællandsk Byskraa fra Begyndelsen af det 18. Aarhundrede. Heri hedder det: »Om det sig saa skede, at nogen Mand finge Skade af Tyve og onde Mennesker, og han haver Mistanke til nogen i Byen, da skal han have Magt til at tage tre Mænd til sig og saa fri og ufortænkt randsage, i hvilken Gaard eller Hus ham lyster, dog at han ikke bryder eller brækker Døre eller Laase og ej gjør nogen Mand Skade eller Overlast, og at dermed sker Omgang udi Byen.« Den, der ikke »villig og venlig oplader alle Døre og Laase, som bliver begjæret, han give til Byen seks Mark og være mistænkt for Gjerningen.«¹⁾

Det almindelige er dog, at Tyveriet meldes til Oldermænden, og at denne saa staar i Spidsen for Ransagningen. I en Vedtægt fra Aarestrup i Aalborg Amt hedder det saaledes: »Den forurettede beklager sig for Oldermænden, som straksen skal kalde alle Granderne paa Stevne og der sige dennem, at det eller det, hvad saa det kan være, er den Mand frastaalet, som begjerer, at der skal randsages udi Byen derefter, hvorefter de nu alle skal medgaa, og begynde de der først at randsage, der Mistanken kan falde, at de staaende Vare kunde være indkomne, og saa siden rundt om hos enhver udi Byen. Og omendskjøndt at de ej findes, saa forbryder den dog intet derved, som lader randsage. Vil nogen forhindre, at hans Hus ej skal visiteres, skal han anses som Tyv eller Tyvsmedvider og anses med Straf af Herskabet.«²⁾

Det er dog ikke altid Tilfældet, at hele Grandelaget bliver udkommanderet til Ransagningen. I Byen Stade ved Aalborg nøjes man 1733 med, at Grandefogden sammen med »tvende eller fire Mænd« foretager Eftersøgningen. Dog skal »den eller de, fra hvem det er taget, selv medfølge og være overværende med Ransagningen. Modsætter nogen sig Eftersøgningen, da skal det ej agtes, men(s) Grandefogden og Mændene have Magt at bryde Dørene og gaa ind at forrette, hvis (hvad) de bør.«³⁾

Det kunde jo hænde, at Tyven ikke fandtes inden for Grandelaget, og at Tyvekosterne maatte søges udenfor Bygrænsen. I saa Fald kunde der ogsaa trænges til Hjælp. En midtfynsk (Søndersø) Bylov fra 1718 har følgende Bestemmelse: »Dersom nogens Be-

1) Danske Vider og Vedtægter ved Bjerger, Søgaard og August F. Schmidt, I, 96.

2) Danske Vider og Vedtægter, III, 294.

3) Danske Vider og Vedtægter, IV, 227.

ster, Kvæg eller andet bliver dennem frastiollen, og de derefter forarsages at søge, da skal Naboerne, hvilke som ombedes, være forpligtet at følge med dem til Færgstederne eller i Landet, hvor det begjærer at søge derefter. Den som herimod findes modvillig, bøde til Byen 2 Mark.¹⁾ En vestfynsk Skraa (Kærby) fra 1629 bestemmer, at den bestjaalnes Gildebrødre skal »følge og hjælpe hannem paa deres egen Kost indenlands.« Derimod maa han selv afholde Udgifterne, hvis Tyven skal forfølges »udenlands« — det vil sikkert sige: uden for Øens Grænser.²⁾ I et Vilkaarsbrev fra Sterup Sogn i Angel — fra 1718 — paalægges det Eftersøgerne at udstrække deres Eftersøgning til en »3 Mils Vej paa egen Kost«. I Nabosognet Kværn er man paa samme Tid noget mere rundhaandet. Her udlover man en Dagløn paa 1 Mark til dem, der udstrækker Eftersøgningen til »Færgstederne og de fjerneste Steder« og herfra medbringe en Attest, der kan bevise, at de ikke har sparet sig nogen Møje med Efterforskningen.³⁾

Det er kun et Faatal af de gamle Bylove, der indeholder Bestemmelser om gensidig Hjælp ved Fremskaffelse af Tyvekoster. I Rødding Bys »Grandevide« fra 1671 — udvidet og »forbedret« 1693 — findes der saaledes intet den Sag vedrørende.⁴⁾ Derimod finder vi noget i en »Vide og Vedtægt« fra Byen Thiset i Nabosognet Gram. Den stammer fra 1742.⁵⁾ Heri er der en saalydende Paragraf: »Bliver noget i Byen bortstaaen og ej viides, hvor er afbleven, skal de 4re Mænd⁶⁾ paa deres Ansøgning, som er bestjaalet, strax randsage, om de bortstaaene Koster over hele Byen, dog undtagen een Mand, hos hvilken ej maa søges; findes Kosterne, tager de den, hos hvem de fandtes, tillige med Kosterne og føre dem til Herskab, at han kan vorde afstraffet.«

Vilde vi nu om Dage gaa frem efter de i de forskellige Bylove givne Regler, naar der var stjaalet fra os, vilde vi snart komme i Konflikt med Politi og Strafferet. Men Lands Lov og Ret var anderledes den Gang. Valdemar II's jyske Lov fra 1241 giver den bestjaalne Ret til at lade foretage Ransagning over hele Byen. Ønsker han Eftersøgningen indskrænket til »en Mands Gaard eller to sær-

1) Danske Vider og Vedtægter, III, 472.

2) Danske Vider og Vedtægter, I, 378.

3) O. C. Nerong: Willkürsbriefe oder Dorfsbeliebungen aus dem Kreise Flensburg, 29.

4) Danske Vider og Vedtægter, III, 575 f.

5) Gram Godsarkiv, Aabenraa.

6) Pantemænd eller Oldermænd.

lige«, maa han betale 3 Mk. i Bøde, hvis han ikke finder Tyvekosterne hos vedkommende. Er den kongelige Ombudsmand ikke nærværende, maa Bønderne selv foretage Ransagningen. De samme Bestemmelser gentages i Christian V's danske Lov fra 1683. Vi genfinder dem ogsaa i forskellige Stadsretter. I Stadsretterne fra Slesvig, Flensborg og Aabenraa støder vi saaledes paa følgende Bestemmelse: Modsetter Husets Ejer sig Ransagningen, da skal den bestjaalne, hvis Fogden ikke er tilstede, lægge 3 Mark paa Dørtærskelen, inden han begynder Undersøgelsen. Finder han ikke det eftersøgte Tyvegods, har han forbrudt de 3 Mark.¹⁾ Naar der i Vedtægten fra Thiset undtages »een Mand, hos hvilken ej maa søges«, er det sikkert et forkortet Udtryk for Bestemmelsen i J. L.: der maa ikke søges hos en enkelt, med mindre den bestjaalne er villig til at udrede 3 Mk. i Bøde, hvis det viser sig, at den mistænkte er uskyldig.

Det var ikke alene saaledes, at den bestjaalne havde Ret til selv at opsøge Tyv og Tyvekoster. Det var tillige hans Pligt at gøre det. Paa den Tid var Paatale og Forfølgning for Størstedelen overladt til Sagsøgeren eller den skadelidte selv. Det er som Regel kun ved grovere Forbrydelser, at det offentlige overtog Forfølgningen eller hjalp til med denne.²⁾ Husker vi paa det, forstaar vi bedre, at Bønderne i Rødding og andensteds kunde slaa sig sammen i Kampen mod Tyvene.

Lykkedes det at fange Tyven, blev denne tilligemed Tyvekosterne ført til Tinget. Her var der — saalænge Tinget holdtes under aaben Himmel — en Sten, som Tyven fik Plads paa, »Tyvstenen«. Det var gammel Skik, at Kosterne blev bundne paa Tyvens Ryg. Det hændte ogsaa, at Tyvens Hænder blev bundne sammen paa hans Ryg. — Endelig blev det saa Rettens Sag at afgøre, hvad der videre skulde ske med Forbryderen.

III. Tyves Afstraffelse.

Der gik i Middelalderen Ry af den Omsorg, hvormed vore Forfædre værnede om Ejendomsrettens Ukrænkelighed. Vi husker Saksens Fortælling om Frode Fredegod, der lagde Guldringe frem paa Alfavej for at vise, hvor stor Retssikkerheden var i hans Rige. Ingen maatte gemme sit Gods bag Laas og Slaa. Blev det stjaalet, vilde Kongen erstatte det trefold. Men strenge var ogsaa de Straffe, som ventede den, der vovede at forgribe sig paa Andenmands Ejendom.

1) Corpus Stat. Slesv., II, 15, 220, 405.

2) E. Holm: Danmarks-Norges indre Historie 1660—1720, II, 174 f. — Hist. Tidsskr. 10, I, 424. — Chr. Stemann: Den danske Retshist., 624.

Ifølge en norsk Lov, som tillægges Frode Fredegod, og som formentlig ogsaa havde Gyldighed i Danmark, blev Tyven ikke blot hængt op i en Galge, men hans Ledemod blev gennemstukne, og der blev hængt en Ulv op ved hans Side.¹⁾

Oprindelig havde den bestjaalne vistnok Ret til selv at hænge den Tyv, han greb paa fersk Gerning. Byen Slesvigs Stadsret hjemler endnu denne Ret. Men i Jydske Lov fra 1241 forbydes det den bestjaalne selv at lade Tyven hænge. Det kan opfattes som Hævn, og Bonden »maa ej være sin egen Dommer«. Har Tyven stjaalet Gods, hvis Værdi anslaaes til en halv Mark, anses det for et større Tyveri, og Straffen herfor er Hængning i Galgen. Er Værdien af det stjaalne under en halv Mark, regnes det for et mindre Tyveri, og Gerningsmanden slipper da med at faa Tyvemærket brændt ind i sin Pande eller paa sin Krop. Men hermed er han ogsaa »brændemærket« eller kendelig som Tyv for al Fremtid. Stjæler han igen, lidt eller meget, er ogsaa han hjemfalden til Galgestraf. Paa Nordstrand straffedes den, der gjorde sig skyldig i mindre Tyveri, med Forvisning fra Øen. Men forinden fik han det ene Øre skaaret af, eller ogsaa blev han kagstrøgen. Sidstnævnte Straf — Kagstrygning og Forvisning — anvendtes i Ejdersted over for den, der første Gang forgreb sig paa Andenmands Gods. Var Tyveriet større, eller gentoges det, endte det naturligvis ogsaa her med Hængning i Galgen. De samme Straffe genfinder vi i flere slesvigske Stadsretter. Galgen var oprindelig Grenen paa et Træ, senere fik man tømrede eller murede Galger. Men det hyppigt brugte Udtryk »at dømme til Galge og Gren« minder stadig om den oprindelige Form for en Galge.²⁾

Den bestjaalne havde naturligvis Ret til det Gods, der var stjaalet fra ham, men desuden skulde Tyven give Ejermanen dobbelt Erstatning for det stjaalne. Desuden forpligtes Tyven til at udrede 3 Mark til Kongen. Nogen billig Historie var det altsaa ikke for Tyven — naar han blev fanget. Hertil kommer, at Tyvene var Genstand for almindelig Afsky, var som udstødte af »gode Folks« Samfund. Denne Afsky overførtes efterhaanden ogsaa paa dem, der havde en rent ydre Forbindelse med Tyvene. En Tid lang havde det været Skik at overdrage Tyvens Ophængning i Galgen til den bestjaalne. Men fra Middelalderens Slutning maa der ansættes en Bøddel eller Skarpretter til det Arbejde. Ogsaa han henregnedes til

1) Joh. Steenstrup: Normannerne, I, 335 f., IV, 370 f.

2) J. L. II, 87 f. — Chr. Stemmann: Gesch. des öff. u. Privat-Rechts des Herz. Schlesw. I, 102 f, II, 234.

de »uærlige«, der var Genstand for den almindelige Foragt. Ja, selv paa Arrestforvareren eller »Tyvetrækkeren« hvilede denne Afsky. Tyven, der havde mistet Livet i Galgen, blev ikke stedt til Hvile i indviet Jord, men begravedes paa Retterstedet eller i Marken der omkring. Tit er det kun Ligets Knogler, der blev begravet. Til Skræk og Advarsel blev den henrettede jævnlig hængende i Galgen, indtil hans Kød var fortæret af Fuglene, og en Storm tilsidst kastede hans Ben ned paa Jorden. Det er dog ikke blot Tyvene, hvem Adgangen til Begravelse paa Kirkegaarden blev nægtet. Det gjaldt bl. a. ogsaa de Forbrydere, hvis Hoved faldt for Bøddelens Økse.¹⁾

Man kunde tænke sig, at Tyvehaandværket havde faa Dyrkere, naar strenge Straffe og Foragt fulgte Udøveren af det. Det modsatte synes nærmest at være Tilfældet. Ned gennem Tiden hører vi idelig Klage over de mange Tyve. I nogen Grad hang det sammen med, at de bestjaalne ofte undlod at forfølge Tyveriet. Den Erstatning, man kunde vente at faa af Tyven, var ofte mindre end det, der medgik til Forfølgelsen og Afstraffelsen af ham. Fra Gettorf Sogn i Sydslesvig klages der saaledes over, at »Tyveri gaar frækt i Svang, fordi Tyven ved, at det er enkelt Mand for dyrt at sagsøge ham«. Bønderne slutter sig saa sammen og staar Last og Brast ved Rettergangen, betaler i Fællesskab, hvad Tyven fortærer i Fængslet o. s. v. Omkring Midten af det 17. Aarhundrede klager en nørre-tydsk Herredsfoged over, at »Røveri og Tyveri fast mere end tilforn tager Overhaand, saa at ingen . . . ved sig fri for Tyve og Røvere Nat eller Dag, i Hus eller paa farende Vej, og en Part af dem, der er Aarsagen til sligt, løber bort uden Straf«. Her slaar flere Sogne sig sammen og deler Udgifterne ved Tyvenes Afstraffelse. I Begyndelsen af det 18. Aarhundrede paabydes det, at Bekostningen ved Tyvesager paalignes et helt Herreds eller et helt Amts Beboere.²⁾ Det har vel nok hjulpet noget.

Det var heller ikke alle de Tyve, der fangedes, og som dømtes til »Galge og Gren«, der naede op i Galgen. Her skal nævnes et Par Eksempler fra Slutningen af det 17. Aarhundrede. Ved Paaske-tid 1669 kom Anna Doretea Simens fra Witzwort i Ejdersted i Tjeneste i Rise Præstegaard ved Aabenraa. Ved Midsommer samme Aar forlader hun sin Plads og synes i den følgende Tid at have vagabonderet. To Gange aflægger hun siden Besøg i Præstegaarden —

1) Hugo Matthiessen: Bøddel og Galgefugl, 2 f., 45 f. — Det ny Aarhundrede, II, 67.

2) Mejborg: Slesv. Bøndergd., 40. — Jyske Saml. 5, 455 f. — E. Holm: Danm.-Norges indre Hist., II, 166 f., 174 f.

det har vel nok været ved Nattetid. Første Gang er hun i Ledtog med en anden Kvinde. De stjæler da en Balsambøsse, et Kristentøj med Sølvsnorer paa, et Par af Hr. Peders¹⁾ Kraver, nogle Klædningsstykker og »et gammelt Flor, som tilhørte den gamle«. Anden Gang er hun ene, da nøjes hun med en Sølvske og noget Tøj. I den følgende Tid stjæler hun snart her, snart der. I Skovhuse tager hun en Sølvske, 2 Dusin smaa Sølvknapper og 14 Skl. i rede Penge foruden nogle Klæder. I Over Jerstal tager hun en Saks, to smaa Stykker Flæsk, noget Knippelstraad og noget Tøj. I Hammelev stjæler hun et Stykke røget Kød, 2 Brød, 2 Lagener og noget andet Tøj. Noget af det stjaalne havde hun solgt i Styding. Ved Juletid bliver hun fanget og med sine Tyvekoster ført til Gram Herredsting. Dommen over hende lyder paa, at hun »efter Loven og hendes Gjeringer« bør dømmes til »Gallie og Gren og Bonden sine Koster igjen, med mindre Højøvrighed hende som en Kvindespersion naadigst ville benaade«. ²⁾ At »Højøvrighed« helt har fritaget hende for Straf, kan ikke ventes. Derimod er hun rimeligvis blevet fritaget for at hænges op i Galgen. I Almindelighed er det kun de mandlige Tyve, der hængtes, de kvindelige blev gerne af Sømmelighedshensyn — for deres »kvindelige Æres Skyld« — begravet levende under Galgen. Det var almindeligt, at der over den, der blev henrettet paa denne Maade, blev hvælvet en Balje. Sjællands første lutherske Biskop, Peder Plade, kan da ogsaa i sin kendte Visitatsbog skrive, at Tyvene kommer »enten i Gallie eller Ballie«. Undertiden blev vedkommende i Stedet for sænket i Jorden i en Sæk. Det hændte ogsaa, at hun blev »sækket og druknet«³⁾

Lørdag den 3. Oktober 1685 var der en ung Mand ved Navn Hans Wollesen fra Anderup i Stepping Sogn, der ved højlys Dag stjal »en abildgraa Hoppe«, som gik og græssede paa en Mark i Ulstrup, Nørre Løgum Sogn. Ejeren, Peder Thomsen, faar snart Nys om Sagen, sætter efter Tyven og naar ham ved Vojens. Forpagteren paa Vojensgaard, Nicolai Frøken, er behjælpelig med at faa Tyven »fængsligen indsat«. Herpaa bliver denne med sine Tyvekoster — han havde ogsaa gjort sig skyldig i flere Smaatyperier — ført til Herredstinget ved Tørning. Der dømmes han til at »hudstryges«⁴⁾ til Kaget og Amtet at forvises for disse sine begangne

1) Peder Poulsen Hegelund, Præst i Rise 1656—1706.

2) Gram Herreds Tingbog 311, 1670. — Landsark., Aabenraa.

3) Kinch: Ribe Bys Hist., II, 673. — Det ny Aarh., II, 18.

4) Hudstrygning og Kagstrygning er det samme. Den dømte bandtes til en Pæl og modtog paa sin blottede Ryg 27 Slag med Ris. Den tidligere omtalte Bortvisning fra Egnen er efterhaanden bleven et almindeligt brugt Straffemiddel.

grove Forseelser, med mindre hans Ko. (ngelige) Maj. (estæt) hannem anderledes vil benaade«. Efter Loven skulde han »lide og undgælde for Tyvs Sag« (hænges). Naar Straffen sættes saa lavt, er det, fordi »samme Person ikkun er helt ung, henved 17 Aar gammel, og ikke haver brugt det højærværdige Alterens Sakramente, men(s) ubetænsksom og uforsigtig sig saa grovelig haver forset«.1) Fra Ribe hører vi 1594 om en ung Tyv, der bliver benaadet med Hudstrygning — »da han for sin Ungdoms Skyld endnu ikke er hængefærdig«. Det blev han dog allerede det følgende Aar, da han atter gjorde sig skyldig i Tyveri. Hvem ved, hvordan det endte med Hans Wollesen.2)

Den 27. Juni 1685 havde Christen Kliplev i Sommersted stjaalet en brun Hest hos Dorete Simens sammesteds og solgt den til en Mand i Slogs Herred for 14 Mk. I. Han dømmes paa Gram Herredsting »til Gallie og Gren og Bonden sine Koster igjen, og hans Boeslod være forfalden til hans Ko. Maj., uden saa er, (at) hans Ko. Maj. hannem anderledes naadigen vil benaade«.3) Christen Kliplev er vel næppe sluppet uden om Galgen.

Men der var ogsaa Tilfælde, hvor Galgestraffen ikke slog til overfor en Tyv, naar denne var skyldig i en endnu større Forbrydelse. Fra Nørre Rangstrup Herred hører vi 1675, at Jacob Christensen Smed lige før Pinse har stjaalet »en brun Hest og en sort Hoppe« fra en Mand ved Navn Hans Poulsen. Herfor er han skyldig »udi Galgen at hænge«. Men da den »fattige, syndige Fange« tillige bekender, at det er ham, der har sat Ild paa Anders Pedersens »Hus og Gaard«, dømmes han »i Skarpretterens Haand, ham sin Ret at give og binde ham levendes paa Lehren (Stigen), ham paa Ilden at legge og opbrænde«.4)

Fra Hvidding Herred høres i 1673 om en Mand ved Navn Nis Hansen Løjt, der foruden Tyveri har et Mord og nogle mindre Forseelser paa sin Samvittighed.5) Mandag den 8. September om Aftenen havde han i Spandet Kro været sammen med Nis Hansen fra Langelund i Agerskov Sogn, Broder til Hendrik Hansen paa Oksgaard i samme Sogn. Den følgende Dags Morgen finder man sidstnævnte Nis Hansen liggende død paa Arnum Mark. Der er tilføjet ham 5 »dødelige Vunder og Saar«, nemlig 4 Slag af en Kæp i An-

1) Gram Herreds Tingbog.

2) Kinch, II, 674.

3) Gram Herreds Tingbog.

4) Chr. Stemann: Schlesw. Recht u. Gerichtsverf. im siebenz. Jahrhundert, 142—143.

5) Stemann, Anf. Skr. 89 ff. — Smlgn. Sdj. Maanedsskr., 4 Aarg. S. 69 ff.

sigtet og et Knivstik under højre Øre. Liget var nøgent — frasat »to graa Strømper og sine Sko«. — I Fængslet bekender N. H. Løjt, efter at være »pinlig forhørt«, at han er Gerningsmand til alt det, han anklages for. Herefter bliver han af Herredsfogden dømt »udi Skarpretterens Haand«. Denne skal 1) »stejle ham fra nedent opad«, 2) afhugge hans Hoved og anbringe det paa Stejlen, 3) hænge ham i Galgen »for sin begangen Tyveri« og 4) lægge hans Krop »paa Stejl og Hjul«, »med mindre min høj Øvrighed ham anderledes vilde benaade«. Alt hans Gods skal være »forbrødt halv til Kongen og halv til den dødes næste Arvinger«. ¹⁾ Man forstaar knap, hvordan der blev Plads til al den Straf. Antagelig har den »høje Øvrighed« strøget Hængningen, inden Dommen eksekveredes.

Der hængik endnu et Aarhundrede, inden det »Afskrækkelses-system«, man med større eller mindre Strenghed hidtil havde fulgt ved Forbryderes Afstraffelse, i nogen Grad blev ændret. Ved en Forordning af 26. April 1771 for Hertugdømmerne fastsættes »hvorledes Tyveri skal straffes«. ²⁾ Dødsstraf for Tyveri bliver nu helt afskaffet. I Stedet for træder Fæstningsarbejde eller Tugthusstraf. Galgen, der gennem mange Aarhundreder væsentlig havde været brugt til Afstraffelse af dem, der havde begaaet grovt Tyveri, gik nu helt af Brug. I den følgende Tid forsvinder den fra Byerne og fra de landlige Rettersteder, selv om enkelte en Tid fik Lov til at staa som et Fortidsminde. ³⁾

IV. Tyveriforsikring.

Ved Gennemgang af de sidste Retsprotokoller fra Frøs og Kalvs-lund Herreder før 1794 — de gaar til 1786 — faar man ikke Indtryk af, at Tyveri forekommer særlig ofte. Man faar nærmest Indtryk af, at det har knebet mest med at lade Skovens Træer være i Fred. Ogsaa Kvægtyveri forekommer nogle Gange. Man kan dog ikke nære Tvivl om, at Tyveri har været ret generende i Rødding Sogn omkring 1794, siden Bønderne her slutter sig sammen til gensidig Hjælp i Kampen mod Tyvene. Nu kunde man vel ikke mere faa Forbryderen hængt op i en Galge. Men Bøndernes gode Næne over for Tyvene er klar nok. Vi kan bl. a. lægge Mærke til den

---

1) Den i Jorden anbragte Stang eller Stejle gik ofte igennem et Hjul, hvori den dømtes Krop anbragtes. Ofte blev hans afhuggede Hoved spigret til Stejlen. Jyske til Stejlen. Jyske Saml., 5, 462.

2) Chronol. Samml. der Verordn. u. Verf. — Jfr. Det ny Aarh. II, 170.

3) N. Falck: Handb. des Schl.-Holst. Privatrechts, III, 50—51.

Bestemmelse, at de, der »begaar Svig«, skal straffes, som om de havde begaaet Hestetyveri.

Bønderne er dog klar over, at deres Anstrengelser ikke helt vil lykkes. Derfor beslutter de at yde delvis Erstatning til den, der har lidt Tab ved Tyveri. De opretter med andre Ord en stedlig Tyveriforsikring. Dette Punkt i Kontrakten er vist ikke det mindst vigtige i Professor Begtrups Øjne. I den Retning peger ogsaa det, at han lige foran har en Paragraf om »Assurance- og Mobiliekasser« eller om Sømmenslutninger til Afhjælp af Brandskade. Beboerne under Grevskabet Schackenborg har en Assurancekasse, i Lø Herred er der to, og her findes der tillige 3 Mobiliekasser med Forsikring af Løvsøre. Desuden fortæller han, at der »i hvert Sogn« findes en Vedtægt om Arbejdsydelse eller Støtte i Naturalier til de brandlidte. Saaledes forpligter man sig til at fodre den brandlidtes Kreaturer om Vinteren og til fra hver Gaard i hele Sognet at yde ham to Læs Gødning. Han omtaler ogsaa som »en meget priselig Tanke«, at man i Ribe har tænkt paa at oprette en Kvægassurance, fordi man saa ofte her mister Kreaturer under Stormfloderne.

I Aaret 1787 fremkom Englænderen William Weller med en Plan om Oprettelse af et Selskab, der skulde virke for Tyveriforsikring. Denne Plan vandt dog ikke Anerkendelse hos Regeringen. Man mente, at en saadan Forsikring vilde give Anledning til Bedragerier, hvis Værdi vilde overstige den Skade, som Forsikringen skulde afhjælpe. Og den vilde svække de forsikredes Iver for selv at værne deres Ejendom mod Tyveri. Henimod et Hundrede Aar skulde gaa hen, inden den i 1787 udkastede Plan blev realiseret. Først i England, senere andensteds oprettedes der nu store landsomspændende Tyveriforsikringsselskaber. Selv om Tyveriforsikring i moderne Forstand saaledes er noget forholdsvis nyt, træffer vi dog ogsaa i ældre Tid Tilløb til en saadan Forsikring. Allerede 1155 havde Pave Alexander III faaet oprettet en Forsikringsforening mod Røveri og Tyveri. Fra Rusland hører vi ogsaa tidligt om Sømmenslutninger med samme Formaal. I vort Fædreland var der i ældre Tid — særlig i Byerne — en hel Del Sømmenslutninger, som kaldtes Gilder. Gildebrødrene forpligtede sig i deres Vedtægt eller Skraa til gensidig at yde hinanden Støtte under Sygdom, ved indtrædende Ulykkestilfælde, særlig mod Tab ved Ildsvaade o. s. v. Undertiden forekommer der ogsaa Bestemmelser om Støtte til dem, der har lidt Tab ved Tyvehaand.¹⁾ — Det ligger nær at gætte paa,

¹⁾ Wilh. Schaefer: Entwickl. u. gegenw. Zustand der Diebstahlsvers. in Deutschl. u. in Engl., 19 f. — Chr. Thorsen: Forsikringslære, 1. Udg., II, 194.

at der ogsaa i de gamle Landsbylove kan findes Bestemmelser i den Retning. Tit er det vistnok ikke. Et enkelt Eksempel findes der dog, nemlig i det tidligere nævnte »Vilkaarsbrev« for Kværn Sogn i Angel. Det stammer fra Aaret 1717.¹⁾ De fleste af de i Brevet tagne Bestemmelser angaar gensidig Hjælp mod Tyveri og Brandskade. Det indledes med en Klage over de hyppig forefaldende Tyverier. Ingen ved, naar Turen kommer til ham. Saa enes man da om forskellige Bestemmelser vedrørende den Sag. Vi har allerede hørt om, at de, der forfulgte Tyvene, fik Dagløn og ekstra Betaling, hvis det lykkedes dem at fange Tyven. Tillige bestemmer de, at hvis den bestjaalne ikke faar sit Gods tilbage, saa vil de »samtlig gribe en saadan Mand under Armene«, at Skaden ikke skal blive alt for stor for ham. Der skal ydes ham Halvdelen af det stjaalnes Værdi. De, der bedst kender de stjaalne Sager, skal være Vurderingsmænd. — Det er med andre Ord en lignende Fremgangsmaade som den, der omtales i Tyverikontrakten fra Rødding. Vurderingen foretages af den bestjaalnes to nærmeste Naboer. Og Erstatningen sættes der til $\frac{2}{3}$ af det stjaalnes Værdi. I Kværn gives der Erstatning ogsaa for Tabet af »livløse Mobilier«. I Rødding erstatter man kun stjaalne Kreaturer. — Det er muligt, at man ogsaa andensteds har kendt saadanne mindre Tyveriforsikringer. I Nørrejylland synes det — efter Professor Begtrup's Værk at dømme — ikke at have været Tilfældet. Professorens Kendskab til de ældre Landsbylove var vistnok ogsaa ret begrænset. De var efter Ophævelsen af Markfællesskabet for Størstedelen skrevne i Glemmebogen.

---

2) O. C. Nerong, Anf. Skr., 28 f.

HVOR STENENE TALER

HISTORISKE MINDER, DER BURDE FREDES

Af ANDREAS BACH, tidl. Tinglev.

I. Vejviseren til »Lugemkloster«.

Naar man fra Korsvejen ved Bredevad, hvor Aabenraa-Tønder og Tinglev-Løgumkloster Landeveje skærer hinanden, vandrer et Par Hundrede Meter mod Vest, drejer den gamle Landevej, som blev nedlagt for en halv Snes Aar siden, fra i en spids Vinkel til

Galgebroen ved Bredevad.

højre, og ingen, som nu ser denne smalle, græsbevoksede Vej, tænker paa, at den endnu i flere Aar efter Genforeningen var Hovedvejen mellem de to sønderjyske Købstæder Aabenraa og Tønder. Nogle hundrede Meter længere mod Vest fører en Bro — Galgebroen — over Lundbæk, hvorefter den gamle Landevej drejer mod Syd for ca. 500 Meter senere igen at krydse den nuværende Hovedlandevej. Men hvis man i Stedet for at dreje mod Syd følger det lyngbevoksede Hjulspor, der fortsætter mod Vest, støder man ca. 200 Meter fra Galgebroen paa en ca. 2 Meter høj, raat tilhugget Vejvisersten, der paa den ene Side bærer Indskriften:

Apenrade
Sonderburg

paa den anden Side:

Tondern

og paa den tredie Side — og det er det allermærkeligste — Ordet:

Lugemkloster

Ifølge Dr. Vilh. la Cour er alle Stednavne med »Løg«: Løgpold, Sdr. Lygum, Øster Løgum, Løgumkloster o. s. v. i deres oprindelige Form i Afskrifter af de ældste Oldskrifter skrevet som »Lugem«, Stedet, hvor man aflægger Ed. Derimod fortæller Dr. Vilh. la Cour intet om, at man i noget Originalskrift har fundet Ordet i denne Oldtidsform, og indtil videre har man altsaa Lov til at gaa ud fra, at Navnet »Lugemkloster« paa Vejviseren ved Galgebro er det eneste Sted, hvor dette Ord findes i sin originale Form.

Øde og trist er der rundt om Stenen; ingen af Vejene, hverken mod Øst eller Vest eller Nord paa efter Hornse, ser ud til at blive benyttet nogensinde, og dog taler denne Sten sit eget tavse Sprog og fortæller bl. a., at den ældste Vej mellem Aabenraa og Tønder sikkert har gaaet over Sottrup og Lund, og den gamle Vejviser har for Aarhundreder siden været et Centrum for Hovedvejene i Slogs Herred, thi umiddelbart ved Siden af laa Galgebakken eller Slogs Herreds Rettersted. Endnu staar den gamle Vejsten nogenlunde urørt, men der har været Kræfter i Bevægelse for at faa den væltet og maaske fjernet, og hvis ikke Stenen, Galgebroen og de tilstødende Vejstrækninger bliver fredede, risikerer man, at de en skønne Dag ikke er mere, og et Stykke af vort Folks Historie forsvinder for Øjnene af os.

II. Slux herreds Retter sted.

At det let kan gaa saaledes, erfarede jeg, da jeg et Par Minutter senere fandt den Sten, der er rejst til Minde om Slogs Herreds gamle Rettersted, en fra alle fire Sider glat tilhugget Sten med Indskriften:

Slux-
herreds
Retter-
sted.

Det hedder om denne Sten, der sikkert ikke er mere end ca. 100 Aar gammel, at den staar paa en grøn Mark, omgivet af ufrugt-bare Heder. Desværre staar Stenen paa en dyrket Aggr, der ganske vist er saa mager og fattig, at den kun giver et kummerligt Udbytte; derfor gælder det om at faa saa meget med som muligt; man har derved pløjet saa tæt ind om Stenen, at den er slaaet i 3 Stykker, og hvis den ikke bliver reddet hurtigst muligt, vil den om kort Tid ikke være mere.*)

*) Den gamle Sten blev i Foraaret 1934 slaaet i Stykker, og der var saaledes stor Fare for, at dette gamle Minde vilde forsvinde. Heldigvis blev der straks grebet ind. De enkelte Stykker er sat sammen igen, og Stenen staar nu igen i sin gamle Skikkelse, som Billedet viser. Cl. E.

De ældste paa Egnen fortæller, at deres Fædre tydeligt huskede, at der stod tre Galger paa den lille langstrakte Høj. Efter dette skulde det jo ikke være mere end ca. 100 Aar siden, at Galgerne blev taget ned.

Videre fortæller man, at der neden for Højen er to Fordybninger i Jorden, hvor de to sidste blev begravede under Galgen. Den sidste af disse var Smedekonens i Bredevad, der havde givet sin

Vejviserstenen.

Galgestenen.

Mand Gift. Efter nogles Udsagn fik han Gift i sin Ællebrød, andre fortæller, at han fik Rottegift i Pandekager. I alle Tilfælde er denne Begivenhed dog af saa sen Dato, at Smedekonens ikke fandt sin Død i Galgen, men for Bøddelens Økse, hvorefter hun blev begravet neden for Galgen ved Siden af sin Fætter Jes, der havde boet i et lille Hus, der kaldtes »Røvergraven«, og som ligger et lille Stykke syd for Bredevad. Samme Jes havde øvet Mordbrand paa Bredevad Mølle, den senere Nymølle, som igen brændte for nogle Aar siden. Heldigvis var der nogen, der havde bemærket Jes' onde Forehavende, saa Møllefolkene blev reddede og Forbryderen fanget med det samme, men inden han naede at faa sin Dødsdom, hængte han sig i sin Celle og blev derefter begravet under Galgen.

— — —

Om de to sidste Henrettelser paa Slogs Herreds Rettersted har Johan Demant fra Søvang, Elev i Tønder Seminariums Øvelses-skoles 8. Klasse, meddelt følgende Sagn:

1.

Vejen, som fører fra Sotterup til Bredevad, gaar igennem et udstrakt Hedeareal. Naar man omtrent har naaet Vejen, som kommer fra Bylderup, ligger lige syd for Vejen en lille Bakke, hvor der i gamle Dage stod en Galge. Stedet kaldes derfor »e Gallepold«. Den sidste, som blev henrettet der, skal have været en Kone, som hed Idt. Hun havde forgivet sin Mand. Nu staar der paa Stedet en Sten, hvori er indhugget »Slogs Herreds Rettersted«.

2.

Naar man kommer med Vejen fra Bredevad til Bylderup, ligger lidt Syd for Vejen, lige ved Slogsaa, en Bondegaard. I tidligere Tid var der en Mølle. En sen Aftentime blev Møllen udplyndret og stukket i Brand af en Røver, som boede tæt derved; Stedet hedder endnu »e Røvergrav«. Efter Branden blev Møllen nedlagt. Gaarden blev bygget og kaldt Nymølle. Bylderup Sogn har i mange Aar haft den til Fattiggaard.

Skatteforhold i gamle Dage.

Paa Hans Jepsens Gaard i Solde-rup (Hostrup Sogn) findes en Skatte-Kvitteringsbog fra første Halvdel af forrige Aarhundrede, som har tilhørt Ejerens Bedstefader paa mødrene Side, Rasmus Boysen. Bogen er udstedt af Solvig Kommune i Aaret 1829, men med Hensyn til Skatterne gaar den endnu længere tilbage, idet der under 1829 nævnes Restancer fra Aarene 1818 til 1820, altsaa fra de første Aar af den Landbrugskrise, som i Tiden fra 1818 til 1828 truede med at ødelægge den danske Bonde-stand. Skatteregningen for 1829 lyder paa 131 Rigsbankdaler 92 Skilling, men Rasmus Boysen har først den 11. Januar 1830 kunnet betale 41 Rbd. 28 Sk. Resten af Summen, 88 Rbd. 64 Sk., opføres som Restancer ind til 1833. I nævnte Aar gaar Summen op til 130 Rbd. 86 Sk., og der betales intet. I Aarene indtil 1840 udredes der gennemsnitlig kun 40—50 Rbd., men det kniber haardt

med at efterkomme Forpligtelserne over for det offentlige. I Krigsaarene 1848—50 opkræves der 20 henholdsvis 37 og 18 Rbd. i Krigsskatter, og medens man ellers klarede det med Kontribution, Pligt, Landskat og Stænderskat, optræder 1853 to nye Navne, nemlig Ægtpenge og Chausse-skat og dermed naturligtvis øgede Udgifter. Af Restancerne maa der betales Bankrenter i 34 Aar, en enkelt Gang 11 Rbd. 60 Sk., ellers 7 Rbd. 20 Sk.

At Skatterne har været meget trykkende i Tidsrummet mellem 1820 og 1850 fremgaar tydeligt af Bøgen, og naar Restancerne for en mellemstor Bondegaard i Aaret 1835 beløb sig til 175 Rbd. 20 Sk., har det sikkert knebet haardere for Landmændene end i vore Dage. Den nævnte Sum var nemlig dengang lidt større end den Aarsløn, som en Lærer ved Biskolerne modtog i rede Penge.

C. Maibøll, Jejsing.

KAMPMANN & HERSKIND ^{A/S}

Vestergade 2 - København

Kul og Cokes Import

TELEFON

2628

Den Nordslesvigske Folkebank

Aktieselskab - Aabenraa - oprettet 1872

Aktiekapital Kr. 1.000.000,—
Reserver ca. Kr. 500.000,—

Den ny Laanebank.

Vestre Boulevard 9 & 11.
Indlaan paa Kontrabog etc. modtages.

Anders Lervad & Søn

Askov pr. Vejen

Fabrikation af: Haand- og Kunstvæve med alt Tilbehør, Høvlebænke og Værktøj til Sløjd og Husflid. - Bogbinderværktøj. - Kurvemager-værktøj. - Alt i prima Kvalitet med fuld Garanti og til billigste Priser.
Priser paa Forlangende.

A/S FAKSE KALKBRUD

Frederiksholms Kanal 16   Telefon Central 9123

GØDNINGSKALK

98 pCt. kulsur Kalk (am. Latitude) i Varen, som den leveres - ca 100 pCt. passerer 1 mm Sigte

Det kgl. oktr. alm. Brandassurance- Compagni

Stiftet 1798

— tegner
alle Arter
af Skades-
forsikring

Hovedkontor:

Højbroplads 10
København K.
Telf. Cent. 447

Sparekassen for Haderslev Bys Omegn

Kontortid:
9—12, 2—4. Lørdag 9—1.
HADERSLEV

Askov Sløjdskole

Vejen St.   Telf. 17 Askov.
Skolen for Overgangsalderen.
Amtsunderst. skal søges inden 1. Juli.
Statsunderstøtt. søges indtil 15. Nov.
Skema og Skoleplan sendes frit.
Kristine og Anders Nielsen

Støt de

sønderjydske

Indsamlinger

Snoghøj Gymnastik- højskole Fredericia.

3 Maaneders Sommerskole.
5 — Vinterskole.
Skoleplan sendes.

Jørgine Abildgaard. Anna Krogh.

Ja - men

Jrmas

Kaffe

smager bedst

Frakbrændt
paa egne møllende Brændere.
Carl Schepfer Kæmpe Etah 1896.
Egen Import

Dansk Andels Ægexport

Vestervoldgade 7 & 9
Telf. 2126 - 11126 - København

Forlang altid **ÆG**
NYLAGTE

stemplet med D. A. Æ.-Mærke

Aktieselskabet

Hans Pedersen & Co

Grundlagt 1836

Østergade 16   København

Import af Kul og Kok

Telefon Central 735

TO-R

1937

Modeller

TO-R Standard U 37

3-Rørs fremragende og selektiv Universal Distancemodtager med Gram-
mofontilslutning, Klangfarvekontrol
og 70 Stationsnavne paa Skalaen:

For 220 Volt Jævn- & Vekselstrøm

Kr. 325,00

Speciel Type for 110 Volt Jævnstrøm
og 220 Volt Jævn- & Vekselstrøm

Kr. 325,00

For 127 Volt Vekselstrøm og 220 V.
Jævn- & Vekselstrøm med Auto-
transformator . . . . . *Kr. 340,00*

4-Rørs Universal Distancemodtager
med tre afstemte Kredse. Meget rolig,
kraftig og selektiv forsynet med auto-
matisk Fadingkontrol, Grammofontil-
slutning, 80 Stationsnavne paa Skala-
en, paa hvilken der tillige findes Vis-
ere for Klangfarveindstilling og Lyd-
styrke:

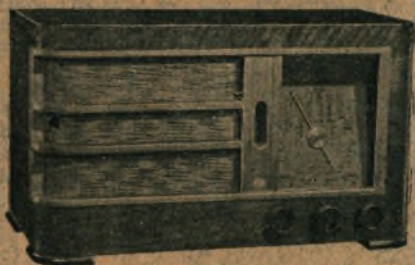
For 220 Volt Jævn- & Vekselstrøm

Kr. 395,00

For 127 Volt Vekselstrøm og 220 V.

Jævn- & Vekselstrøm med Auto-
transformator . . . . . *Kr. 410,00*

TO-R Olympic U 47

Superheterodyn Modtager med Kort-
bølgeomraade. Har alle nye, tekniske
Finesser, saasom Glimlampeindika-
tor, automatisk Fadingkontrol, Kon-
certhøjtaler etc. og paa Skalaen er
100 Stationsnavne, ligesom der findes
Visere for Klangfarveindstilling og
Lydstyrke:

For 220 V. Jævn- & Veks.st. *Kr. 490,00*

Speciel Type for 110 Volt Jævnstrøm
og 220 V. Jævn- & Veks.str. *Kr. 490,00*

For 127 V. Vekselstr. og 220 V. Jævn-
& Veks.str. m. Autotrfmt. *Kr. 505,00*

TO-R Storsuper U 57

Skriv efter vor Brochure i hvilken samtlige vore Modeller i Reol- og Gram-
mofonskabsudførelse er beskrevne, og lad Dem ved en Demonstration gen-
nem Deres Forhandler overbevise om, at TO-R er den fuldkomne Radio.

TO-R R A D I O

Hovitzvej 11, København F.

Telefoner: C. 5268 - 18129 - 18130

